

ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЯК ОСНОВА СТАБІЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

О.О. Мороз, І.В. Шварц

Вінницький державний технічний університет (м. Вінниця)

Сьогодні економіка України знаходиться у ситуації, яка характеризується зростанням конкуренції і загостренням проблеми виживання підприємств. В таких умовах основою стабільного стану підприємства служить його фінансова стійкість. Вона відображає такий стан ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими засобами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечувати стабільну прибутковість, безперервний процес виробництва і реалізації продукції та послуг, а також витрати по його розширенню та оновленню. У такому розумінні фінансова стійкість, безперечно, є одним з головних факторів досягнення підприємством фінансової рівноваги та стабільності.

Визначення і забезпечення певного рівня фінансової стійкості підприємства є однією з важливих економічних проблем в умовах переходу країни до ринкового способу господарювання, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства, відсутності у нього грошових засобів для фінансування поточної та інвестиційної діяльності, а при погіршенні фінансового стану і до загрози банкрутства. Надмірна ж фінансова стійкість буде створювати перешкоди на шляху розвитку підприємства, поповнюючи його ресурси зайвими запасами і резервами. Складність щодо визначення нормативного рівня фінансової стійкості обумовлюється тим, що кожне підприємство має ряд індивідуальних внутрішніх факторів і здійснює свою операційну діяльність у певному економічному середовищі, яке також має свої специфічні властивості.

Неоднозначними сьогодні є і підходи науковців щодо дефініції фінансової стійкості. Розбіжності полягають у кількості показників фінансового стану, які характеризують фінансову стійкість: від ототожнення понять "фінансовий стан" і "фінансова стійкість" до звуження кола показників тільки до показників структури капіталу. Ми погоджуємося з тими авторами, які вважають цю категорію багатокомпонентною і багатофакторною. Так, одним із визначальних показників, що характеризують рівень фінансової стійкості, на наш погляд, є показник структури капіталу. Чим більше в структурі капіталу власного капіталу (нормативне значення – не менше половини), тим фінансово більш стійким вважається підприємство. Однак, на нашу думку, цього показника недостатньо для визначення рівня фінансової стійкості.

Одним з найважливіших компонентів (або ознак) фінансової стійкості є платоспроможність підприємства, тобто можливість його розраховуватися за своїми зобов'язаннями. При доброму фінансовому стані підприємство стабільно є платоспроможним, при поганому ж стані – періодично або постійно неплатоспроможним. Сутність платоспроможності лише на перший погляд зводиться до наявності вільних грошових засобів, необхідних для погашення поточних зобов'язань. У ряді випадків, навіть при відсутності вільних грошових засобів для розрахунків за борговими зобов'язаннями, підприємства можуть зберігати платоспроможність, якщо вони спроможні швидко продати що-небудь зі свого майна і, завдяки вирученим грошам, розрахуватися. У інших же підприємств такої можливості немає, оскільки вони не володіють активами, які могли б бути швидко конвертовані у грошові засоби. У такому випадку виникає потреба у такому понятті як ліквідність. Оскільки одні види активів перетворюються на гроші швидше, а інші – повільніше, активи підприємства групуються за ступенем їх ліквідності, тобто можливості перетворення у грошові засоби.

Ліквідність активів – це величина, зворотня до тривалості часу, необхідного для перетворення їх у грошові засоби. Чим менший цей час, тим вищою є ліквідність. Виходячи з цього, ліквідність балансу – це ступінь покриття зобов'язань підприємства такими активами, строк перетворення яких у грошові засоби відповідає строку погашення зобов'язань.

Ще одним важливим компонентом фінансової стійкості підприємства є наявність у нього фінансових ресурсів, необхідних для розвитку виробництва. Зрозуміло, що самі фінансові ресурси можуть бути сформовані у достатньому розмірі тільки за умови ефективної роботи підприємства, що означає стабільне отримання доходу, який забезпечує наявність прибутку. У ринковій економіці саме зростання прибутку створює фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для здійснення розширеного відтворення. При цьому для досягнення та підтримки фінансової стійкості важлива не тільки абсолютна величина прибутку. Першочергове значення має її рівень відносно вкладеного капіталу чи затрат підприємства, тобто показник, який характеризує рівень ефективності господарювання, а саме – рентабельність (прибутковість). Величина і динаміка рентабельності характеризують ступінь ділової активності підприємства та його фінансовий добробут.

Вищою формою стійкості підприємства являється його здатність розвиватися в нестабільних, мінливих умовах внутрішнього та зовнішнього середовищ. Для цього підприємство повинно володіти гнучкою структурою фінансових ресурсів, вміти організовувати їх рух таким чином, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами та, при необхідності, мати можливість залучати кредити.

Кредитоспроможність – це здатність підприємства отримати кредит і своєчасно (у встановлений термін) та в повному обсязі повернути його з виплатою належних відсотків (за рахунок прибутку та інших

фінансових ресурсів). Головне, чим визначається кредитоспроможність – це поточний фінансовий стан підприємства, а також можливі перспективи його покращення. Якщо у підприємства рентабельність, воно стає менш кредитоспроможним.

Слід мати на увазі, що більша частина прибутку та позитивна динаміка рентабельності підприємства, а також можливі перспективи його покращення, відображаються на фінансовому стані підприємства, підвищують його фінансову стійкість. Подібне твердження справедливе лише до певних меж, оскільки зазвичай більш висока прибутковість і з більш високим ризиком. Для того, щоб замість отримання більшого доходу підприємство не перетворилося на платоспроможним, потрібна ефективна система страхового захисту підприємства, яка відповідала б потребам ринку. Це дасть можливість підприємству сміливо приймати управлінські рішення, зокрема, використовувати більш ризикові варіанти інвестування фінансових ресурсів.

Діяльність будь-якого підприємства, як показує практика, представляє собою взаємопов'язаних господарських процесів, які залежать від численних і різноманітних факторів. Підприємство являється одночасно і суб'єктом, і об'єктом відносин у ринковій економіці, воно володіє різноманітними можливостями впливати на динаміку цих факторів, найбільш значущими з яких є поділ їх на внутрішні та зовнішні.

З точки зору впливу на фінансову стійкість підприємства визначальними внутрішніми факторами є такі:

- галузева приналежність підприємства;
 - склад і структура продукції та послуг, що виробляється підприємством, їх доля на платоспроможному попиті;
 - величина і структура витрат, їх динаміка у порівнянні з грошовими доходами;
 - розмір оплаченого статутного капіталу;
 - стан майна і фінансових ресурсів, включаючи запаси і резерви, їх склад і структура;
 - технологія і модель організації виробництва і управління ним тощо.
- До зовнішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, віднесемо такі:
- економічні умови господарювання;
 - пануюча у суспільстві технологія;
 - платоспроможний попит споживачів;
 - економічна та фінансово-кредитна політика уряду та його рішення;
 - законодавчі акти по контролю за діяльністю підприємства;
 - загальна політична та економічна стабільність;
 - податкова та кредитна політика;
 - конкуренція;
 - ступінь розвитку фінансового ринку;
 - ступінь розвитку страхової справи та зовнішньоекономічних зв'язків;
 - зміна курсів валют;
 - налагодженість економічних зв'язків з партнерами тощо.

ВИСНОВКИ

Таким чином, усе вищезгадане дозволяє стверджувати про комплексність поняття "фінансова стійкість". Воно відображає такий стан фінансових ресурсів, зокрема, їх розподіл та використання, яке забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності в умовах допустимого рівня ризику, здатність активно і ефективно реагувати на зміни внутрішніх і зовнішніх факторів.

1. Крейнина М.Н. Финансовая устойчивость предприятия: оценка и принятие решений // Финансовый менеджмент. – 2001. – №2.
2. Андрій Пилипенко. Фінансова стійкість і стратегія підприємства в умовах ринку // Банківська справа. – 2001. – №1. – с.56.
3. Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент як фактор економічного зростання // Фінанси України. – 2001. – №1.
4. Крейнина М.Н. Финансовый менеджмент: Учебное пособие. – 2-е изд. – М.: «Дело и сервис», 2001. – 208 с.